

O „zmotah“

Predsednik Jugoslovanskega učiteljskega združenja, tov. Ivan Dimnik, je priobčil v 15. številu »Učiteljskega tovariša« od 5. decembra l. l. članek pod naslovom »Zmote«, v katerem skuša dokazati, da slovensko učiteljstvo ne gleda objektivno na možnost osnovanja zveze učiteljskih organizacij v Jugoslaviji ter da se to vprašanje ne da rešiti brez kompromisno, kakor se glasi zahteva slovenske banovinske učiteljske delegacije.

Po njegovem mnenju je velika zmota, če se naslavlja danes apel za rešitev stvari na izvršni odbor, ker sta o tem vprašanju zavzela svoje stališče (in sicer odklonilno) oba višja foruma JUU, t. j. upravni in glavni odbor. S tem, da se kratkoma ne priznajo misljenje in sklepi ogromne večine glavnega odbora da se ne bo nikdar povoljno rešila ta zadeva.

Tovariš Dimnik se postavlja v tej argumentaciji na povsem formalno stališče in vse kaže, da se ne zaveda dejstva, da zapada s tem v usoden anahronizem. Današnja večina glavnega odbora JUU ne predstavlja od trenutka odcepitve učiteljstva banovine Hrvatske več tistega foruma, kot ga je predstavljal še pred to ločitvijo. Jugoslovansko učiteljsko združenje je zaradi tega že danes fikcija, zato so vsi zaključki, ki se delajo na osnovi te irealne koncepcije, nujno anahronistični in zato nerealni. Jugoslovansko učiteljstvo je organizirano danes v dveh ločenih združenjih in če želi učiteljstvo dravske banovine zgolj zaradi stanovskih koristi to stanje odpraviti, ne more biti ta želja vse dotlej zmota, dokler nas tov. Dimnik ne prepriča, da je sedanje stanje koristno za jugoslovansko učiteljstvo.

Sicer pa je tudi res, da je sedanje odklonilno stališče glavnega odbora JUU bilo že pred njegovim sklepom dne 14. junija l. l. mnenje izvršnega odbora, v čigar imenu je tov. Dimnik podal istega dne svojo programatično izjavo, ki si jo je glavni odbor osvojil. Osvojili si je pa niso zastopniki dravske banovine in to njihovo stališče je naša skupščina v Ljubljani brez pridržka potrdila. Glavni argument izvršnega odbora je obstajal in obstaja še vedno v mnenju — ali če

hočete v prepričanju — da v Savezu hrvatskih učiteljskih društev danes še ni one pripravljenosti, ki bi nam jamčila za resnično duhovno zajednico nove zveze jugoslovanskega učiteljstva. V tem »dejstvu« tiči po mnenju tov. Dimnika največja naša zmota. Če bi bili mi prevzeti od istega prepričanja, bi izpadlo po njegovem mnenju od naše strani vsako forsiranje te nemogoče razvojne linije, kajti »za ureditev tega razmerja je treba iti prirodnim, ne pa prisilnim putem«.

Tu pa stojimo na razvodju in prav zato ne more biti govora o naši zmoti. Mi se ne spuščamo v razmotrivanja, ali je razpoloženje med predstavniki učiteljstva banovine Hrvatske danes že v takem stanju, da bi nam omogočilo uresničenje naše želje in dopuščamo zato tudi možnost, da bi naša pobuda v tej smeri ne zadel na povoljen odziv. S tem bi bil podan pa samo dokaz, da je bilo anticipirano mnenje izvršnega odbora JUU pravilno, ne pa da bi bili mi v zmoti, ker želimo zopetne strnjivosti jugoslovanske učiteljske organizacije. Akoravno nismo nikakoli nestvarni zaneženjaki in opazujemo stvari na Hrvatskem s potrebnim skepticizmom, vztrajamo na tem, da se prepotrebni poskus napravi in sicer od tiste strani, ki je zaradi svoje tradicije in večje sile boljše zavarovana pred morebitnimi napačnimi tolačenjci. Ta stran je pa po našem mnenju JUU. Ali se tovariši pri izvršnem odboru boje, da bi jim razvoj potrdil njihovo prepričanje? Mi se samo vprašujemo, zakaj naj bi ne s konkretnimi ukrepi izsilili razčiščenje sedanjega stanja! Ako se poskus ponese, sledili bomo v svoji stanovski politiki pametno prirodnim putem in sicer s prijetno zavestjo, da smo storili vse, kar smo smatrali za koristno in času primerno. Iz te izkušnje bomo črpali zlato nauke za svoje nadaljnje ukrepe. Če se pa poskus posreči, si bomo zagotovili tako teren, na katerem se edino lahko doseže ona duhovna zajednica jugoslovanskega učiteljstva, ki lebdi pred očmi nam vsem, zlasti pa argumentirajočemu izvršnemu odboru. Vse naše izkušnje pa nam kažejo, da vodi pot v višino vedno po idealizmu in ne po skepsi. Al. Hreščak.

klich so pa ostali samo resni in trezni možje, res pravi strokovnjaki.

Škoda je, da imamo za obrtne nadaljevalne šole zlasti po deželi premalo izprašane učiteljstva. Dolžnost oblasti bo, da priredi zadostno število tečajev za izobrazbo učiteljstva in da s tem možnost otvoritve ponovnega večjega števila novih obrtnih nadaljevalnih šol na deželi. Učiteljstvo je tukaj prepuščeno večinoma samemu sebi, zaradi česar trpi pouk in je potem tudi razumljivo, da se izrabljajo izjave, kakršno je podal vodja strokovne nadaljevalne šole v St. Vidu nad Ljubljano o strokovnih učnih močeh.

Piscu pamfleta v »Slovenskem obrtniku« je prav dobro znano, da poučujejo na strokovnih nadaljevalnih šolah v Ljubljani večinoma profesorji srednje tehnične šole, profesorji srednjih šol in strokovnjaki ter je ljudskošolskih učiteljev komaj ena petina. Recimo, da je trditve pisca v »Slovenskem obrtniku«, da strokovna nadaljevalna šola nazaduje, resnična, potem vendar ne zadene krivda za neuspehe učiteljstva, ki je na teh šolah v znatni manjšini v razmerju 1 : 4. Krivce neuspehov bo torej treba iskati drugje in ne med ljudskošolskim učiteljstvom.

Vajenci prihajajo večinoma iz ljudske šole. Prav malo jih je z enim ali dvema razredoma srednje oziroma meščanske šole. Za take 14letne učence mora biti pouk usmerjen popolnoma po načelih metodike, sicer taki vajenci učnega predavatelja, ako je še tako sposoben, kakor so oni, ki jih ima na razpolago »Slovenski obrtnik«, ne morejo razumeti, o čemer imamo na razpolago dovolj dokazov. Res je, da vidimo v raznih zvezkih napisane precejšnje učenosti, a učenci je ne razumejo, ker

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Vzgojni činitelji v poboljševalni vzgojevalnici.

Vzgojitelj ne more iz otroka napraviti vsega, kar bi rad. Pododovane lastnosti so dostikrat močnejše. Kar je črno, pač zbledi, belo pa ne postane. Zato ne smemo gojenčeve duše primerjati z glino, ki jo umetnik lahko poljubno oblikuje, temveč prej semenskem zrnju. Nevidne, v njem dremajoče ali speče sile poženejo iz njega neko določeno rastlino. Vzgoja je torej le močnejši ali rahlejši vpliv odraslih, zrelih, na mlade, razvijajoče se ljudi. S takim vplivanjem se slaba nagnjenja gojenčeva zatirajo, višji goni pa se krepijo. Seveda je treba pri tem budno paziti na omenjen zdrav organski razvoj.

Omenila sem že, kako blagodejno ali pa pogubonosno delujejo na gojenčev razvoj pododovane lastnosti. Omenila sem dobre in slabe diktate okolja, med najmočnejše in najvažnejše pa spada vzgojiteljeva osebnost.

»Za šolo niso odločilni zakonski predpisi in njihovi teksti, odločen je pred vsem duh, ki veje v vsaki šoli in pred vsem v njenem učiteljsstvu. Da bi se vzgoja in pouk pravilno vršila, je vzgojiteljeva naloga, da napolni z ljubeznijo duše svojih gojenčev. Potem gre vse lahko.« Iz knjige: »K. Čapek, Hovory s T. G. Masarykem.«

Človek, ki vzgaja mladino, daje mladini samega sebe. Svoje misli, težnje, skrb, delo, trud, žalost in veselje. Vzgojitelj hoče mladino obogatiti z vsemi tistimi nazori, ki se jih sam oklepa kot edino pravih, stori vse, da omogoči mladini pridobitev vseh vrednot, ki jih pojmuje sam kot smisel in srečo življenja. Vse to pa mora vzgojitelj dajati le s svojo osebnostjo, s svojim vzgledom. Vzgojitelj želi svojemu varovancu dati celo vse

jim niso znali pedagogi okrog »Slovenskega obrtnika« pravilno raztolmačiti najnavadnejše osnovne pojme. Zato je sposoben, poučevati večino predmetov na strokovnih nadaljevalni šoli le ljudskošolski učitelj, pri čemer pa seveda ne izključujemo potrebo, da poučuje inženjer specialno stroko. To popolnoma zadostuje in, kolikor več bo ljudskošolskega učiteljstva nastavljenega na teh šolah, toliko smotnejša bosta pouk in vzgoja vajencev.

Koristno bi bilo za vajence same in za dopisnike v »Slovenski obrtnik«, ako bi malo povprašali učence obrtnih šol, kako so kaj zadovoljni s predavanji tega ali onega strokovnjaka na strokovni nadaljevalni šoli. Odgovor bo za marsikaterega strokovnjaka porazen. Vajenci nimajo zaključene srednješolske izobrazbe, ampak so večinoma absolventi ljudske šole na deželi in mora zato biti način pouka drugačen, kakor je na srednjih šolah. Predmetno zadevo je treba najprej nekoliko poznati, se v njo živjeti, nato je šele mogoča stvarna kritika. Vzgojne in učne smote strokovne nadaljevalne šole premo poznate, ker ste se začeli za vajensko vrašanje prepozno brigati.

Učiteljstvo ima svojo eksistenco, ne da bi bilo pri tem odvisno od honorarjev na strokovni nadaljevalni šoli, ker mu ni honorar edini vir dohodkov. Take težke skrbi prepuščamo za enkrat onim, ki ne najdejo nikjer drugje zaposlitve. Kdor pa ni sposoben za delo v javnih in zasebnih poklicih, tudi ne spada med učne moči strokovne nadaljevalne šole. Če »Slovenski obrtnik« priporoča take, bo s tem škodil napredku strokovne nadaljevalne šole.

tisto, kar si je sam želel, a ni mogel dobiti, po stihu:

»Naj drugo srečo vživa, če jaz je nisem smel.«
Tudi pedagoško darovanje je eden najne-sebičnejših, najskrajnejših, najodkritosrdnejših, pa tudi najhvaležnejših procesov. Vzgojitelj daje, gojenec pa včasih sprejme, včasih odkloni. Zakaj? Mnogokrat iz čisto nerazumljivih vzrokov, često iz prepotenciranega občutka manjvrednosti. »Saj ne bom nikoli to kar ste vi, čemu bi se ubijal? Mnogokrat, ker morda opazi, da vsa dajatev ne prihaja iz vzgojiteljevega notranjega bistva, da je vse na njem le zunanja dekoracija. — Vzgojitelj da gojencu lahko samo toliko, kolikor je sam vreden. Ne v tem, kar bi vzgojitelj hotel biti ali hotel, da postane njegov gojenec, samo v tem, kar v resnici je, čuti otrok magnetsko privlačno silo, pred katero tudi klone.

Koliko milijonov ljubečih mater, mož, žena, fantov in deklet, sinov in hčera je že živelo, še živi in upajmo bo živelo, ki nikoli v besedo ne dokazujejo svoje ljubezni in obratno, koliko milijonov ljudi živi vedno, ki čutijo dnevno potrebo, da si zatrjujejo ljubezen, ker je v srcu nimajo.

V vsaki pravi vzgoji vzgojitelj gojenca obhaja s samim seboj, z vsem resničnim, lepim in dobrim, kar je sam v dnu srca. Samo to ima čarobno moč, ki otroka dviga ali pogublja. Duh vzgojiteljeve osebnosti je bacil, ki je v normalnih razmerah kos najmočnejšemu življenju. Seveda je treba tudi tu upoštevati že omenjene ovirajoče faktorje, ki butajo ob vzgojno barčico, kot so hereditarna obremenjenost, vpliv okolja, itd.

Če je bistvo vzgoje v samopodajanju, tedaj naj bo temeljna zahteva vzgoje in vzgoje-

Strokovne nadaljevalne šole

Prejeli smo še drugi članek kot odgovor »Slov. obrtniku«. Tudi ta članek v celoti priobčujemo, čeprav so nekatere ugotovitve iznesene že v članku v št. 16.

»Slovenski obrtnik«, glasilo slovenskih obrtnikov prinaša pod naslovom »Vajeniške šole« daljši članek, v katerem napada učiteljstvo in opozarja na učne neuspehe na strokovnih nadaljevalnih šolah. Iz vsebine članka je razvidno, da se pisec zanima bolj za osebne interese posameznikov, kakor pa za šolstvo, ki bi mu lahko služilo glasilo slovenskih obrtnikov, ako bi bilo sposobno, objektivno presojati položaj obrtnega nadaljevalnega šolstva.

»Slovenski obrtnik« kot malo čitan in razširjen list itak nima dosti vpliva na stan, iz katerega je izšel, in tudi ne na javno mnenje. Mi dobro vemo, kje nezadovoljnost čevelj žuli in vemo tudi za pravi naslov avtoriteta, ki bi hotele imeti strokovno nadaljevalno šolo pod svojim vplivom in zaradi katerih se celo ruši enotnost obrtniškega stanu.

Nikomur se ni zgodila krivica! Na strokovnih nadaljevalnih šolah poučujejo še nadalje samo strokovno izprašane učne moči, razen nekaj zlahkni izjem, zoper katere pa je bil že večkrat podan protest od inspiratorjev samega članka v »Slovenskem obrtniku«. Nasprotno: za imenovanjem novih uprav-

nikov iz vrst izprašanega ljudskošolskega učiteljstva se je popravila krivica, napravljena resničnim organizatorjem slovenskega strokovnega nadaljevalnega šolstva. Znano je, da so razni strokovnjaki odklanjali svoj čas vsako sodelovanje na strokovnih nadaljevalnih šolah, ker jim je takrat tako kazalo; učiteljstvo pa je v najtežjih razmerah vztrajalo vključiti nizkim honorarjem, kakršne prejema še danes. Takrat je bilo delo na obrtnih nadaljevalnih šolah težavnejše, ker je bilo v razredu po 40 do 50 vajencev. Strokovnjaki, ki se v »Slovenskem obrtniku« s tako žalostjo pritožujejo zaradi neuspehov na obrtnih nadaljevalnih šolah in blatijo za strokovne nadaljevalne šole zaslužne učitelje, se niso svoj čas prav nič brigali za te šole. Razumljivo, takrat je bila dobra gospodarska konjunktura in tudi več zaslužka v raznih svobodnih poklicih, nego ga je danes. Obrtna nadaljevalna šola je bila včasih tem gospodna deveta brigada in španska vas. Nekateri so poučevali po nekaj mesecih ter nato zapustili šolo in vajuence, ker jim je ugodna gospodarska konjunktura kazala večji zaslužek drugje. Razni postranski dohodki za gospode, ki jih danes obrtno šolstvo toliko zanima, so bili tiste čase naravnost ogromni in kdo se bo potem brigal za zapuščenega vajenca. Danes pa so minuli dobri časi, pri delu v svobodnih po-

»Kaj pa to, naš stan, tako rekoč naš gmotni položaj? Ali te to ne vznemirja? Kaj misliš?«

»Če bodo dali, bodo pač dali, če pa ne, do smrti bomo živeli. Ampak, jaz verujem, da bodo dali, še noben mesec niso ustavili in bodo tudi kaj navrgli. Sploh pa je treba štediti, tudi država ima skrbi in težave, kaj si pa misliš? Marsikaj se mi zdi pa smešno: greš in tuliš v gospodarja: Denar sem! Misliš, da ti ga bo dal! Kakopa! Policaje bo poklical. Samo zlepa se kaj opravi, zato pravim, da je treba potrpeti in počakati.«

Še enkrat ali dvakrat je pogledam na vse strani po cesti in potem se je zelo hitro poslovil. Šel je z dolgimi koraki, suknja mu je opletala ob suhem telesu, videl sem, da je dokaj oguljena in tudi črni klobuk se mu je svetil.

Tam od druge strani je pa prihajal drug tovariš. Bil je še mlad in močan, oblečen je bil bolj turistovsko, pa namesto palice ali kakihh smuček je nosil težek kovčeg. Oči so mu švigale na vse strani in stopal je še zadosti pogumno in krepko.

»Glej no, Matjaž Popotnik.« sem se razveselil, »prišel si ravno prav. Ustavi se nekoliko, truden moraš že biti, počakaj in povej, kako je s tem novim letom. Ti imaš lep razgled po vsem svetu, videl in uganil boš pravo. In oblekel si se tudi že kot za kako daljno pot.«

»Tako« je rekel, »oblekel sem se le zaradi gotovosti. Nič ne vem, kdaj me pokličejo. Enkrat so me vzdignili iz spanja, dvakrat iz vsele družbe. In zdaj sem sklenil napraviti konec vsem takim presenečenjem. Pripravljen sem vsako uro. Kamor grem, nosim s seboj kovčeg, pride dekret, samo vstanem in rečem z bogom in grem svojo pot. Tako je najpriljavneje, nobenih solza in nič vzdihovanj. Prav po vojaško. Da, preteklo leto sem prehodil precej drage domovine, posledje me pa nekoliko skrbi, čevlji so se nekoliko podražili in čevljarji mi ne zaupajo več. Meni je pa treba močnih čevljev, obiskujem same svetnike in

svetnice in ti niso razumeli človeških navad, naselili so se po takih samotah, da mimogrede zbrusim par čevljev. Vidiš in to je edina moja skrb v prihodnjem letu. Popotovanje, bratje, je naše življenje. Drugo me pa ne zanima, če kdaj rečem svojo besedo, prej ko se zasliši iz tistih samot, se svet dvakrat obrne. Torej samo čevlji in lepo vreme in nič drugega. Mislim, da bi moral dobiti nekako doklado za čevlje, poskusi, mogoče se da to kako spraviti v obstoječe zakone. Morda bi šlo iz zimske pomoči, zakaj pozimi jih res potrebujem.«

»In tvoj odnos do stanu, do organizacije?«

»No, tako, jaz sem bolj pri vrhu, vidim nekoliko drugače kot vi, ki ste v tem živzavu. Zaradi čevljev, kakor sem rekel, bi morda napravili kako resolucijo ali kaj podobnega, deputacijo, sestanek ali kako že pravite tem stvarim. In morda bi za popotnike ustanovili posebno društvo, takole nekako društvo za popotniški okraj, saj se moraš drugače neprestano prijavljati in odjavljati.«

»In zakaj pač potuješ?«

»Zato pač, ker sem Matjaž Popotnik. Ni ma pomena, da bi o tem govorila. Potem bi še hitreje potoval.«

In nasmejale se je in odvihral, kakor je bil vajen, saj sem videl, da se mu je že ves čas mudilo nekam naprej in da je prestopal, kakor bi bil na trnju. Tako pride v človeka tista naglica, nekaj ameriškega je zlezlo vanj in ne briga se več za nepomembne stvari in kar je manj od dekreta, ga sploh ne primora, da bi trenil z očmi.

Nekako razžalostil sem se in zazeblom. Me je ob sami misli, da bi bili vsi sami popotniki. Občutil sem strašno praznoto v prsih in želodu in krenil sem k Zlati majoliki. Odprl sem vrata in tam v zadnji sobici je sedel za mizo v kotu velik človek.

»Hvala Bogu, spet tovariš!« sem vzkliknil in prisedel. Kako se kaj imaš, predragi moj Andrej Hromika, saj si ves povezan!«

»Ne govori tako glasno, tega ne prenesem.« je vztrajal Andrej Hromika. »Moji

M. Nagajka:

Novoletni razgovori

Šel sem in bral visoke izjave, sam pogum in sama navdušenost. Tudi vreme se je obrnilo na bolje, mrzaj je tako rekoč kapituliral in bilo je še drugih dobrot nič koliko. In ko sem poln dobrih sklepov tekkel po ulici, sem srečal Martina Kačurja.

»Glej no, ravno prav,« sem dejal, »kratek intervju: kako se ti zdi s tem novim letom? Ali imaš kake posebne želje in posebne misli? Tvoja sodba je bila včasih tako rekoč merodajna.«

Pogledal je postrani, potem pa pod noge, zdi se mi, da na čevlje, pogladil si je sive brke, nato je pa dejal:

»Kakih posebnih misli pač nimam, kaj bi s posebnimi mislimi. Samo v napoto so človeku pri delu. In delo je tako rekoč prvo. Seveda, toliko je še neobdelanega sveta, ti si niti misliti ne moreš. In narod je tako potreben. In želji tudi nimam. Zmeraj sem bil tega mnenja, da nam je skromnost zelo potrebna in kadar mi manjka kruha, si mislim: Hvala Bogu, nekateri tudi krompirja nimajo. In sem zadovoljen. Drugi ste pa tako nepočakani, samo napredovali bi radi in nič delali. In vsi bi bili radi v Ljubljani in če le mogoče tako, da bi stanovali zraven gledališča in kina in promenade. In da bi imeli pristo vsak teden dvakrat, za krompir posebej, za trgatev posebej, za košnjo tudi in žetev in za mrzaj in za vsako žeganje in semenj tri dni skupaj. Mi smo pa še stare šole, najprej delo, potem plačilo. In želje, seveda, tudi jaz imam želje, kdo bi jih ne imel. Pa nima pomena, da bi jih pravil, precej bi napravili resolucijo. No, tako bo pač, kakor je bilo doslej. Da bi le hujše ne bilo! Za drugo bodo pa že zgoraj poskrbeli, saj bo prišla kaka odredba, zmeraj pride pravočasno, da se veš ravnanj.«

slovja: »Vzgojimo najprej vzorne vzgojitelje! Šele vzgojiteljevemu stoletju bi smelo slediti otrokovo stoletje.

Pomen osebnosti se danes vedno bolj poudarja na vseh področjih človeškega udejstvovanja, ustvarjajo se svetovne bojne fronte, padajo carstva in kraljestva, vse v borbi za in proti svobodi in veličini človeške osebnosti.

Pojem osebnosti vključuje nekaj lastnosti, ki jim moramo posvetiti še nekaj vrstic. Pred vsem mora vzgojitelj biti trden v svojih nazorih in prepričanjih. Smešno in nesamostojno je pod raznimi vplivi menjati svoj svetovni nazor, vero, ali celo jezik in narodnost. Kako naj se mladoletnik vzgaja k značajnosti, če vzgojitelj menjava karakterne cvetke kot rokavice ali obleke, kakor pač dikтира moda, politika, kupčija, ter razni kristolovski interesi ali pa celo kaprice?

Resnicoljubnost je harmonija med življenjem in mišljenjem, med teorijo in prakso, med zapovedmi, ki jih skušamo vcepiti gojencu in med lastnim ravnanjem. Zlaganost, dvomnost in neiskrenost so sodobne socialne bolezni. Ena teh sodobnih odkritosti je tudi ta, da vse preveč tožimo, kakšna je mladina, kako je pokvarjena in kakšna bi morala biti, vse premalo pa, kakšni smo vzgojitelji in kakšni bi morali biti. Malo več bi morali pridigovati sami in malo manj otrokom!

Če k navedenemu dodam še vzgojiteljevo etično in intelektualno polno vrednost, ki je zmožna gojenca razumeti ravno v tistih letih,

ko je ljubečega in skrbnega razumevanja najbolj potreben, ko dorašča in odrasča, ko stopa vedno samostojneje na življenjsko pot, bi njegov lik ustrezal namenu.

Seveda je najvzornejši vzgojitelj samo človek s človeškimi napakami in slabostmi. Zato je redna samovzgoja zadnja zahteva vzgojiteljeve polnovrednosti, obenem pa najpoglednejše samopodajanje, »da končno bo drevo, ki svoje veje širi čez vse nebo, čez vsa obzorja daljna... Fr. Albrecht.

V vzgojno poboljševalnem zavodu stavljam vzgojiteljevo osebnost na najvišje mesto, razsvetljeno z vsemi sonci, okrašeno z vsem cvetjem. Na podlagi sedemletne izkušnje jo priznam kot edino uspešno vzgojno sredstvo. Dolgo lestvico vzgojnih žarkov, od priznane nasmeška do vrednostne nagrade, dolgo vrsto kazni, od opomina med štirimi očmi do samice ali celo 14dnevnega sodnega zapora, ki ga v izrednih primerih dovoljuje kazenski zakonik, pisan niz kazni in nagrad, ki še niso izšle v nobeni pedagoški študiji, temveč so produkt vzgojiteljeve iznajdljivosti, dopuščam kot potrebno zlo slabičem ali kvečjemu kot poživilno garniranje.

Mesija vzgojiteljevi osebnosti naj bo reformator moralnega žitja, za to ponovno kličem: Dajte nam dobrih vzgojiteljev, postavljajte na važna mesta ljudi tanke vesti, moralne neoporečnosti, resnicoljubne in okritosrčne, nesebične ter intelektualno izoblikovane, pa lahko vzkljknemo z Mileno Mohoričevno: »Verujmo v svojo bodočnost in v bodočnost človeštva.« (Dalje.)

Učitelj Ferdo Kleinmayer — šestdesetletnik

Dne 5. t. m. je praznoval Ferdo Kleinmayer, sedaj upokojeni učitelj v Trstu, svojo šestdesetletnico. Ob tej priliki se nam, zlasti starejšim učiteljem, ki smo sodoživljali z njim težke čase narodne in učiteljske borbe, vzbujajo prijetni spomini na njegovo markantno osebnost. Če se oziramo danes na bilanco njegovega življenja, smemo biti v resnici ponosni na tega svojega tovariša.

Leta 1900. je nastopil svoje prvo učiteljsko mesto v Trstu, kjer je služboval do svoje upokojitve.

Ves ta čas in vsa leta po upokojitvi so izpolnjena z nad vse marljivim in požrtvovalnim delom na raznih področjih kulturnega in organizacijskega življenja. Njegove humoreske, satire, anekdote in pesmi srečujemo pod psevdonimom »Ferdo Plemič« v vseh slovenskih humorističnih listih. Nekaj od teh je izdal l. 1906. v zbirki Tilho in drugi. V »Korošču« in »Miru« je priobčeval drobne črtice iz koroškega življenja ter povesti iz koroške zgodovine.

L. 1911. je izdal brošuro o slovenskem šolstvu v Trstu. Ko so bili Slovenci v Italiji po prevratu odrezani od kulturne skupnosti

z ostalo Slovenijo, je začel urejevati tržaški kulturni vestnik »Njivo«.

Da bi izpolnil občutne vrzeli v šolski učni literaturi, je sestavil celo vrsto učbenikov za slovenski in italijanski jezik, berile, računic in slovarjev. Kadar koli je bila potreba, se je s svojim krepkim peresom oglasil tudi v stanovsko političnih in pedagoških časopisih.

Ves čas obstoja Goriške Matice je Kleinmayer njen odlični sodruđnik. Poleg mnogih krajskih črtic v zbirki Luč so izšle v tej založbi sledeče njegove knjige: Prvi koraki — abecednik, Iz starih časov, zgodovinske bajke in povesti, Slike iz prirode, Po svetu nookrog, Dedek pripoveduje, Pogled v svetovno zrcalo, Prirodni pojavi in človeški izumi ter Pravljice iz tujih logov.

Že samo ta površen pregled njegovega življenjskega dela nam pove, kaj pomeni Kleinmayer za slovensko kulturo preko naše meje.

Ob šestdesetletnici se s hvaležnostjo spominjamo njegovega prekoristnega dela ter mu želimo, da bi še mnogo, mnogo let stal čil in zdrav sredi svojega požrtvovalnega dela!

Odgovor: Čl. 12. pravilnika o dovoljevanju odsotstva in odobravanju bolovanja učiteljem (Služ. list z dne 29. sept. 1937.) pravi: »Božične in velikonočne počitnice kakor tudi dnevi, ko na šoli ni pouka, veljajo za službene dneve. Med tem časom se smejo učitelji vseh šol, izvzemši starešine meščanskih, srednjih in srednjih strokovnih šol oddaljevati in biti zunaj službenega kraja; morajo pa dati svoj natančni naslov in se odzvati in priti v službeni kraj če jih prosvetni oddelek banske uprave ali ministrstvo za prosveto pozove.« — Vsa druga določila, ki so v nasprotju s tem členom so postala neveljavna.

—t Peresa, svinčnike, kuverte, črnila, pisarniške in šolske potrebščine si najceneje dobavite v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Dr. Danilo Viher:

1914.

Učitelj Jakob je vstopil v razred. Otroci so vstali, a eden med njimi je pristopil k Jakobu, krepko zložoval besede čestitajoč božič in novo leto.

»Hvala, otroci! Želim, da bi vaša mladost bila lepša kot moja.« Nato se je začudeno ozrl po mizi. Na majhni smrekici so gorele tri svečke, a spodaj v jaslicah je bil Jezušček obdan z neštevilnimi angelčki, ki so držali trak, na katerem je blestelo »Mir ljudem na zemlji!«

Toda Jakob vsega tega ni videl, niti lučk, ki so blele na smrekici. Z nekim tihim in veselim nasmeškom je preletel darove: vence smokve, dva kosa potice, za dve pesti oreh in lešnikov. Učitelj Jakob je bil lačen, doma pa je imel še troje otrok.

»Orehi bodo za Mirka,« je tiho delil, »smokve Bogdani, a potico, — komu je le prišla ta pametna misel v glavo? — potico pa bom dal Maji, saj je itak še ni videla.«

Otroci so gledali in bili presenečeni, kako se je učitelj zagledal v darove in čudno se jim je zdelo, da ne gleda nič lučk, da ne vidi jaslic, ki so vse od same sreče ožarjene.

Učitelj Jakob pa vsega tega res ni videl. Bil je to njegov najlepši dan, saj je vedel, da so to darovi za njegove otroke. S počasnim korakom je stopal po razredu in v mislih stokrat pobožal vsako glavico, saj so mu te glavice povedale, da ga ljubijo in razumejo.

»Vstanite, otroci! Otroci so vstali.« Peli bomo! Otroci so takoj uglasili svoja mlada grla in razred je čez nekaj trenutkov objela mehka toplina otroških glasov.

»Človek, zdaj si oteč, človek, zdaj si oteč!«

Mehko je božala božična pesem Jakobovo srce. —

Splošne vesti

LETOŠNJI BOŽIČ

NA NAŠIH OBMEJNIH ŠOLAH

Letos je Družba sv. Cirila in Metoda razposlala darila za božičevanje šolam v 158 krajih. Obdarovane šole ležijo na Mežiškem področju, na Kobanskem, na severnem vznožju Pohorja, v Slovenskih gorah, predvsem v njih severnem delu vzdolž Mure, v Halozah, v vsem obmejnem pasu Prekmurja od Cankove do tromeje in nato na vzhod in jugovzhod do vznožja lendavskih goric ter končno še na krševitem Kočevskem.

Navedenim okolišem posveča CMD stalno pozornost, njeno članstvo in sodelavci ter podporniki pa so zlasti srečni, da se tudi pri takih akcijah vedno bolj učvršča in razširja duh medsebojne povezanosti in vzajemnosti naših obmejnih in osamelih okolišev z našimi osrednjimi predeli.

Letošnja družbina božična darila so po količini dosti obilnejša v primeri z onimi iz prejšnjih let. Razposlanega je bilo poleg manjših količin rokavic, nogavic, perila in čepic še 120 žabic, 500 jopic in puloverjev, nad 2300 metrov hlačevine, nad 10.000 metrov flanelle in barhenta ter 550 parov čevljev. V denarju izraženo pa je bila letos dosežena še več kot dvojna lanskoletna vsota, saj se je sedaj povzpela že preko din 380.000.— Do tega res lepega zaključka je pripomogla predvsem desetonovembrska narodna zbirka, ki je vrgla din 232.039.—, dočim je ostale izdatke pokrila Družba iz svojih nadaljnjih dohodkov in sredstev.

Iz listov

—l Državni nameščencec in upokojenec je naslov članka v »Slovenski besedici« od 2. I., v katerem čitamo tudi to: Dokler ne bodo prejemki in pokojnine v skladu s cenami življenjskih potrebščin, se državni nameščencec ne more preživljati in vzdrževati svoje družine. Na veliki zvon so se obešala prav po nepotrebnem zadnja povišanja prejemkov, ki so znašala približno 10 do 150 dinarjev na mesec, kar ne pomeni pri vsak dan večji draginji ničesar! Javnost je sprejela vest o taki ureditvi prejemkov z obžalovanjem in dobesedno pomiluje državne nameščencec in upokojence z bog njihovega obupnega stanja. Ta trditve ni prazna fraza, o tem se prav lahko doprine dokaz na enostaven način, da se dopusti n. pr. javen občni zbor državnih nameščencev in upokojencev, na katerem naj podajo svoja mnenja zastopniki državnih nameščencev na eni strani, na drugi strani pa zastopniki gospodarskih, trgovskih in obrtniških krogov, ter omogoči vsem, da morejo podati svoje mnenje!

—l »Jutro« od 23. XII. priobčuje članek Naj ne ve levica..., v katerem obravnava razna obdarovanja otrok in ugotavlja: Po šolah se redno opaža, da začno otroci tjalje okrog Miklavža in božiča hoditi v šolo razcapani in raztrgani. Tudi to se primeri, da imajo v začetku leta še prav dobre čevlje, naenkrat pa začno izostajati iz šole z izgovorom, da nimajo čevljev. Zgodi se, da starši naravnost izjavijo: Če ga hočete imeti v šoli, mu kupite čevlje! Tako je nujna posledica teh obdaritev, da tisti, ki se znajo najbolj pretvarjati, največ dobe. A je vprašanje, ali so taki tudi najbolj potrebni. Saj je še vedno res, da je najhujša revščina skrita za dostojnim ponosom in skrbno zakrpano suktnjo. Toda te nihče ne vidi, nihče je ne poišče. — Nedvomno zelo kvarno za vzgojo otrok je

Vsem, ki so kjer koli in kakor koli pripomogli do letošnjega lepega božičevanja naših malih graničarjev, se kar najiskrenejše zahvaljujemo za njih pomoč, v globokem prepričanju, da se bodo v novem letu njih vrste še bolj pomnožile z mnogimi novimi sodelavci za dosego nadaljnjih Družbinih namer ter zlasti v korist splošnosti in naše jugoslovsanske domovine.

V Ljubljani, dne 23. decembra 1940.

Vodstvo

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

OPOZORILO!

Vse šolske občine ljudskih šol (krajevne šolske odbore) v dravski banovini opozarja prosvetni oddelek banske uprave, da morajo v smislu pripombe 12. k tarifni post. 12. zakona o takšah predložiti do 15. januarja prijave za dopolnilno prenosno takso. Prijave je treba predložiti pristojni davčni upravi na predpisani tiskovini. V vsaki prijavi je treba izrecno navesti, da je šolsko poslopje oproščeno zgradarine.

— Praktični učiteljski izpiti pred državnim izpitnim odborom v Ljubljani bodo od 13. do 22. februarja 1941. Prijave s predpisanimi prilogami je treba vložiti takoj. Naslednji in zadnji termin v tem šolskem letu bo od 1. do 10. maja. Prijave za majski termin je treba vložiti do konca februarja. — Predsednik: Prijatelj.

tudi ustvarjanje beraške miselnosti z obdarovanjem. Čedalje redkejši so tisti, ki jih je sram prosjačiti, četudi imajo ali bi lahko dobili zaslužek. Tako se neredko zgodi, da grede otroci, katerih starši imajo stalen zaslužek, prosjačit po mestu. Zgodi se celo, da takega otroka pošlje lastni oče, da mu naprosjači denar za vino in tobak.

—l Draginja — vprašanje cen in plač. Pod tem naslovom priobčuje Trgovski list članek, v katerem pravi: Pač pa je treba s tem večjim poudarkom naglasiti, da dvig draginje vedno bolj odpira problem uradniških plač in sploh vprašanje naše uprave. Nerazmerje med draginjo in plačami je danes že tako veliko, da se res ne sme omalovaževati. To nerazmerje že kriči po odločni rešitvi. Tudi prej je bilo to vprašanje že večkrat postavljeno. Takrat se je govorilo, da je del rešitve tega vprašanja tudi v tem, da se uprava čim bolj poenostavi in s tem omogoči znižanje številca uradništva. Geslo te rešitve je na kratko bilo: manj uradništva, zato pa naj bo to tem bolj plačano.

—l Naraščanje stroškov za prehrano je naslov članka v »Slovencu« od 21. XII., v katerem je tudi sledeča ugotovitev: Statistični odsek mestnega poglavarstva v Ljubljani je že izdelal indeks o cenah življenjskih potrebščin dne 15. decembra. V primeri s stanjem dne 1. decembra so se cene ponovno dvignile in sicer za 0,7%. V primeri z lanskim 15. decembrom so cene narasle za 37,2%. Če pa vzamemo cene dne 15. avgusta, t. j. pred izbruhom vojne, se je raven stroškov za prehrano v Ljubljani povečala za 51,1%.

—l V članku »Sprememba zakona o ljudskih šolah« priobčuje Kmetijski list od 1. I. med drugim tudi sledečo ugotovitev: Da bo ljudska šola na kmetih odgovarjala potre-

politiko se pa principiarno ne zanimam, principiarno!

Poslovil sem se, bolnike obiskovati je dobro delo, sem rekel, ampak v resnici nimam časa, najmanj pa, da bi počakal na marjaš ali tarok. In ko sem stopil iz Zlate majolike, sem zadel ob tujega gospoda.

»Oprostite,« sem rekel.

»Nič hudega,« je dejal oni. Ko sva se pa natančneje pogledala, sem ga spoznal. Bil je dragi tovariš Francelj Presedljaj. Ko me je spoznal, se je nagnil zaupno k meni in dejal šepetaje:

»Ali že veš?«

»Kaj neki?« sem vprašal strahoma.

»Torej res ne veš?«

»Res ne,« sem zatrjeval.

»Pravijo, da bo vlada padla.«

To povij sem se zares začudil.

»Tega pa še nisem slišal,« sem dejal ne-
verno.

»Potem pa morda ni res,« se je oddahnil.

»Kje si pa slišal?«

»Tako, misli sem si,« je v zadregi dejal. Molčal sem nekoliko časa, nato sem počasi vprašal:

»Ti Francelj Presedljaj, kako se ti kaj zdi letošnje novo leto. Ali si želiš kaj posebnega?«

Pogledal je po cesti in previdno dejal:

»Ko pa ne vem, če ti smem zaupati. Veš, sem strašno previden. Sicer ni nič hudega, te to me skrbi, da bi se nenadoma kaj spremenilo in je potem človek vse zmčan. Ampak zaenkrat je vse v redu. Zadnjič so že zagnali krič in bi kmalu napravil neumnost. Kaj posebnega pa tudi novo leto ne bo prineslo, kaj misliš? Ali so kakšni izgledi?«

Na vsak način je hotel izvrtati iz mene nekaj posebnega. Odkimaval sem, nazadnje se je razjezil:

»Ti mi nočeš povedati, čakaj, pa bom le zvedel!«

In odšel je brez pozdrava in niti srečnega novega leta mi ni voščil.

V odmoru je odnesel darove v zbornico. Nikogar ni bilo, ki bi videl in doživljal njegovo srečo.

Čez nekaj trenutkov pa vstopi nadučitelj. Mrko pogleda po sobi in še bolj mrko, ko zagleda darove in Jakoba, ki se je ves blažen zagledal vanje. Niti besedice ni rekel, ko je odšel, gospod nadučitelj.

Jakob je odkrival v svoj razred. »Čuden človek, kaj res ni videl moje sreče?« je goedel Jakob. In že je premišljal, če ne bi bilo bolje dati orehe Bogdani, a smokve Mirku. »Kar tako naj ostane, saj si bodo itak izmenjali.«

Otrokom je ves vesel hitel pripovedovati, kako je bil Jezušček dober otrok, kako je pozneje v življenju rešil milijone in milijone trpečih in siromašnih ljudi, in da so ga ljudje pribili na križ, samo zato, ker jim je hotel dobro.

Otroci so napeto poslušali in vse živahneje in jasneje je stopil pred nje mali Jezušček in gledali so ga, kako bi rad vsem, vsem pomagal.

Na vrata je rezko potrkalo. Jakob je vedel, da je to šolski sluga. Sluga stopi k Jakobu, mu da okrožnico in še neki listek. Jakob prebere okrožnico in prične tiho čitati priloženi listek. Čim dalje je čital, tem bolj so otroci opažali, kako postaja bolj in bolj blede in da mu je svinčnik, ki ga je držal v roki, celo izpadel. Podpisal se je, vrnil knjigo in priloženi listek.

Ko je sluga odšel, je Jakob nekaj časa stal, nato pa šel k oknu in se zamislil. Ni hotel, da bi učenci videli, kaj se dogaja v njem.

»Učitelji ne smejo sprejemati darov...« je Jakob počasi čital velike črke, ki so se od nekdaj prikradle na okna, »a oni, ki so jih že dobili, naj to na primeren način uredijo.«

V razredu je zavladala smrtna tišina —

V odmoru je Jakob s težkimi koraki stopal po stopnicah v zbornico. Nikogar ni bilo

zopet v njej. Pogledal je na mizo in se grenko zasmeljal. Toda že čez nekoliko trenutkov ga je ta smeh hujše zapekel od vsega drugega. V ušesih so mu doneli zadnji zvoki božične pesmi.

Ko je zadrževal, ni šel takoj v razred. Počakal je, da bo vse utihnilo. Nato je z neko krčevito kretnjo odprl okno in zmetal vse darove na sosedno dvorišče debelemu Hektorju. Pes je začuden pritekkel, ovolhal potico — a ni ugriznil.

»Presit je,« je zamrmral Jakob, »vidi se mu, čegav je.«

V razredu ni govoril. Antonu je ukazal, naj čita »Božične radosti«, sam pa se je vtedel za mizo in molčal.

»Kako naj živim?« ja razmišljal. Spomnil se je svojega desnega podplata, ki ga je za silo pritržil z risalnimi žeblički, a zunaj sneži. »Žena ima samo še pol kilograma moke,« je dodajal.

... zato moramo vsi obljubiti, da bomo ob spominu na Njegovo rojstvo živeli pošteno in pravično...« je ujel Jakob.

»Kaj pa, če bi si poiskal kak drug poklic? Trgovski pomočnik, delavec v tovarnah so boljše plačani,« je grebel po sebi.

... da bomo drug drugega ljubili in da med nami ne bo hinavščine...« je nadaljeval Anton.

»Dovolj!« je odločno prekinil Jakob. Anton ga je začudeno pogledal in sedel.

Ni se mogel več obvladati. Na dvorišču je namreč zagledal svoje tri otroke, ki so ga prišli čakati. Vsi trije so bulili skozi ograjo in poželjivo gledali na potico in smokve pred Hektorjem. Mirko je privlekel od nekdol dolgo palico in hotel doseči raztresene stvari. Bal se je nekoliko Hektorja. Toda pes je imel več usmiljenja kot ljudje.

Jakob je bil čisto blede.

Desnica v žepu pa se mu je polagoma skrčila v pest. — — —

Tako je bilo nekoč.